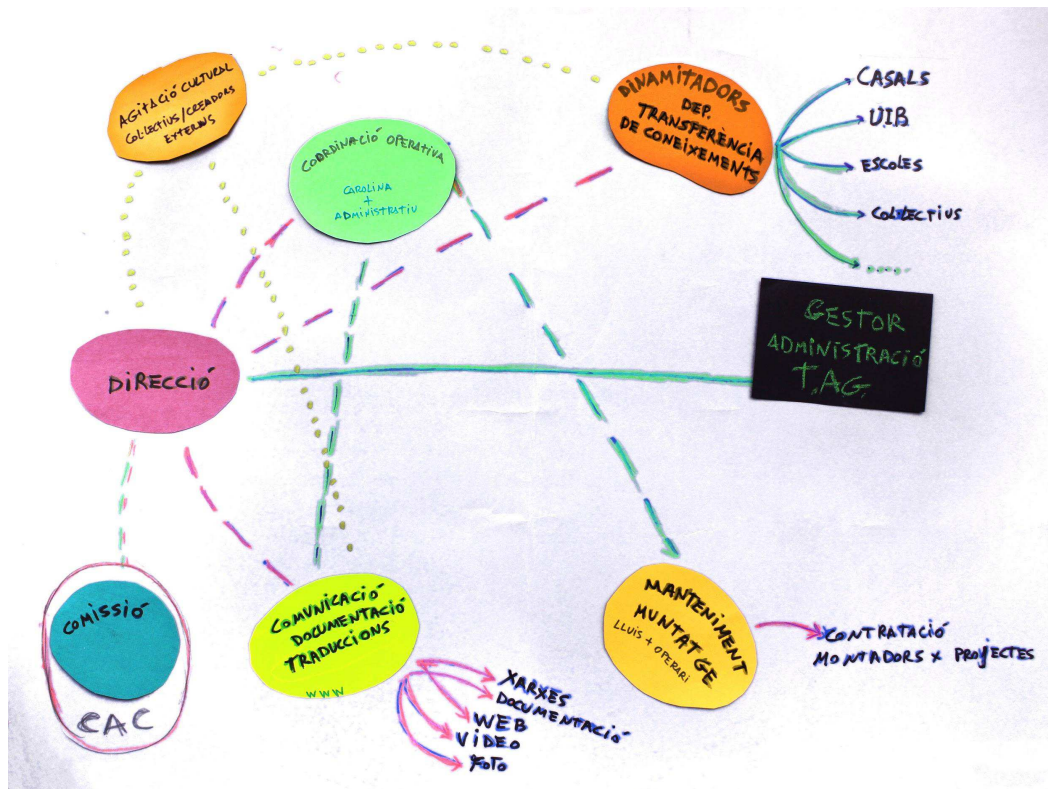

Fundació Palma Espai d'Art (FPEA)

Revisió del model de la FPEA. Recomanacions del sector

Aquest document ha estat elaborat pels representants de les següents associacions:

- Associació d'Artistes Visuals de les Illes Balears (AAVIB)
- Associació de Gestors Culturals de les Illes Balears (AGCIB)
- Institut d'Art Contemporani (IAC)
- Associació de Directors d'Art Contemporani d'Espanya (ADACE)
- Real Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià
- Associació de Crítics i Comissaris d'Art de les Illes Balears (ACCAIB)

Maig de 2016

Introducció

Per què aquest document?

Tenim l'ocasió d'impulsar un canvi real d'orientació i gestió per a la FPEA d'acord amb uns principis rectorials acceptats pel sector, marcar les bases d'una nova organització i estructura de funcionament més efectius i definir les singularitats dels usos dels centres adscrits a la FPEA.

Atès que ens trobam davant una Fundació sense projecte ni direcció, és el moment idoni per a impulsar una organització amb capacitat de transformació. Des dels seus inicis, a la FPAE no hi hem trobat cap dels factors claus de desenvolupament de la innovació (creativitat, sostenibilitat, flexibilitat, esperit de risc...). La seva actuació no respon a les necessitats del sector professional i està molt enfora de generar experiències culturals de qualitat per a la ciutadania, de propiciar una participació inversa o d'interessar les persones creatives. Sense estratègies clares, ha estat incapaç d'impulsar la investigació, d'ajudar a desenvolupar les capacitats locals, de connectar els agents culturals entre si i aquests cap a l'exterior o construir comunitats. El seu impacte social i econòmic és nul, no està connectada al context i no és una organització oberta ni col·laborativa.

Què volem aconseguir?

- > Una fundació professional i amb caràcter de servei públic.
- > Focalitzar la dedicació dels recursos dels centres adscrits cap a l'impuls i la promoció de la producció artística.
- > Una organització oberta a tots els ciutadans, per al pensament, el diàleg i la posada en comú d'eines d'anàlisi i propostes d'actuació entorn de la cultura i la seva relació amb la societat.
- > Transparència, transferència i transcendència.
- > Un projecte creatiu, flexible i sostenible a llarg termini.
- > Un referent en l'aplicació de bones pràctiques professionals a les arts visuals.
- > Processos d'innovació, la investigació pura i aplicada, la recerca i el desenvolupament, l'experimentació i la formació.
- > Crear comunitats en xarxa, participació i col·laboració.
- > Desenvolupar una tasca capaç d'augmentar l'interès de la ciutadania per l'art i la cultura.
- > Millorar la capacitat comunicativa, pedagògica i de difusió.

Com volem treballar?

- > Incorporant les associacions del sector cultural a una taula de treball per a consensuar un model de fundació que suposi una transformació real i visible del que s'ha fet fins ara.
- > Partint d'una primera proposta que adjuntam a aquest document.

> Des del màxim consens de totes les parts que pugui servir per a orientar les modificacions estatutàries necessàries, la planificació del projecte artístic de la Fundació i la redacció de les bases per a contractar la direcció.

Proposta base de revisió del model de funcionament de la Fundació i dels seus centres adscrits

1. FUNDACIÓ

ACCIÓ 1. Professionalitzar la Fundació

>Obrir el Patronat, fins ara format per una petita representació del sector i una majoria política, integrant-hi professionals dels sector, perquè esdevingui una eina efectiva, plural i representativa.

El Patronat és el màxim òrgan de govern, representació i administració de la Fundació. Per a fer efectius aquets principis, la primera actuació que recomana aquest grup de treball és modificar-ne la composició per a integrar-hi els agents del sector –a través de representants proposats per les associacions professionals– per a exercir les funcions científiques/artístiques del Patronat, amb la distribució equilibrada entre tècnics i agents del sector, amb un percentatge del 49%, i la representació municipal, amb el 51%.

>Adequar el seu funcionament a les principals funcions científiques, d'acord amb el document "zero" del sector de l'art contemporani: bones pràctiques als museus i centres d'art.

ACCIÓ 2. Augmentar la dotació pressupostària

L'Ajuntament de Palma ha de dotar la FPEA amb un pressupost adequat. No hem d'oblidar que les Illes Balears som la comunitat autònoma amb menys despesa pública en cultura. Per això és necessari un pla de xoc de finançament públic a llarg termini, així com aprofitar que es tracta d'una fundació i això permet altres línies de finançament. Així mateix, l'Ajuntament s'ha de fer càrrec del 100% de les despeses derivades de les obligacions de ser propietaris dels espais adscrits a la FPEA qualificats BIC.

ACCIÓ 3. Fomentar les bones pràctiques i la transparència

Per a arribar al referent que cercam el Patronat de la Fundació ha de treballar amb plans estratègics i d'actuació. Al nou model de funcionament necessàriament s'hi hauran d'incorporar els criteris de bones pràctiques i de transparència en totes les actuacions que es duguin a terme des de la institució i introduir mecanismes de control i avaluació de l'execució del pressupost i del programa de direcció.

ACCIÓ 4. Nou model d'organització

La FPEA hauria de comptar amb una direcció artística, amb personal propi, tècnics i auxiliars. La direcció hauria de tenir la capacitat de contractar puntualment, mitjançant els mecanismes de contractació administrativa del sector públic. Aquests professionals i col·lectius autònoms han d'actuar com a agents de suport a la direcció, en la transferència de coneixements i la comunicació.

En aquest model hi ha d'haver una figura de gerència econòmica o bé la gestió econòmica ha de ser a càrrec d'un/una tècnic/ca de l'Ajuntament.

4.1. Oportunitats de formació del personal

Per a impulsar la formació creativa del personal propi i adscrit els empleats públics de la Fundació han de tenir l'oportunitat d'actualització a través d'un programa de formació en les metodologies de treball actuals, que reforcin els recursos humans ja existents. S'ha de valorar la implicació dels sectors professionals que participin a l'activitat de la Fundació en els programes de formació del personal. D'aquesta manera es poden generar sinergies entre els treballadors i l'activitat pròpia del centre.

2. CENTRES ADSCRITS

2.1. El Casal Solleric és un espai vinculat a un programa d'objectius teòrics i de proposta, en el qual es desenvolupen línies de programació estables que atenen els llenguatges i els discursos de l'art contemporani.

2.2. Es preveu que el Casal Balaguer sigui un espai vinculat a un programa d'objectius teòrics i de proposta lligat a la història i al patrimoni de Palma, i alhora acull una àrea polivalent. No obstant això, considerem que el seu pla d'usos està condicionat a un estudi posterior més detallat.

2.3. El Centre de Creació CAC Ses Voltes és un espai de producció, recerca, investigació pura i aplicada, experimentació i formació.

3. RECOMANACIONS PER ALS CENTRES ADSCRITS

3.1. Crear una comissió assessora

S'entén com a necessari crear una comissió assessora que sigui un òrgan consultiu de la FPEA, integrada en la seva estructura i composta majoritàriament per representants de diferents associacions del sector. Ha de tenir la consideració d'òrgan consultiu vinculant: actuar com a tribunal de selecció, d'estudi de plans o programes; per a l'adjudicació d'ajudes o beques del CAC... o qualsevol altres funcions que el Patronat li encomani explícitament.

Es creu convenient que s'incloguin en l'acord de creació de la comissió les característiques, les funcions i l'estructura que tindrà quan comenci a operar, així com la retribució i/o compensació dels seus membres mitjançant el procediment jurídic més adient segons els serveis jurídics de la FPEA.

Aquesta comissió ha d'estar formada per membres amb el perfil següent, sense perjudici que la presidència correspongui a la direcció de la FPEA i la secretaria a un/una tècnic/ca de la Fundació:

- 1 representant de la FPEA
- 1 representant proposat per l'ACCAIB
- 1 representant proposat per l'AGCIB
- 1 representant proposat per l'IAC
- 1 representant proposat per l'AAVIB
- 1 representant proposat per l'ADACE
- 1 representant proposat per la Real Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià
- 1 representant proposat pel Circulo de Belles Arts
- 1 representant proposat per la Taula d'Educació i Art
- 1 o 2 professionals independents de prestigi reconegut

Quan la comissió hagi d'actuar en temes del CAC Ses Voltes s'hi ha d'afegir:

- 1 artista exresident del CAC
- 1 representant de la Federació d'Associació de Veïns

3.2. Model de gestió del CAC Ses Voltes. Optimització de recursos

Es proposa un nou model de funcionament del CAC Ses Voltes que es fonamenta en tres eixos:

>La Comissió d'Assessora de la Fundació ha d'actuar com a tribunal de selecció de projectes i distribució de recursos. Les activitats i els recursos han d'estar vinculats a la producció física i intel·lectual d'obres i projectes, a la investigació pura i, si s'escau, a la investigació aplicada de tot els agents culturals que hi participin (artistes, comissaris, gestors, etc.) mitjançant ajudes, beques, residències...

>Els col·lectius o professionals residents han d'autogestionar els seus projectes. La seva coresponsabilitat es basa en el compromís de respecte a unes regles d'ús de l'espai amb la definició de drets i deures.

>L'Ajuntament s'ha de fer càrrec de les despeses de manteniment i les generals de funcionament del Centre de Creació, i a través dels òrgans de govern de la FPEA actuar com a tutor-observador del CAC Ses Voltes.

3.3. Millorar significativament les condicions de treball dels/les agents culturals que hi participin

Qualsevol professional que hi col·labori puntualment o de manera fixa té dret a tenir les condicions laborals-professionals que corresponen segons els codis deontològics de bones pràctiques, alhora que també les ha de complir:

- Signar contractes amb els agents, cobrint aspectes lligats a la producció i l'exhibició, però també als usos de la imatge i a la seva difusió.
- Adjuntar al contracte un document que reflecteixi els pressuposts adjudicats al projecte (els agents que hi intervenen i la producció material).
- Establir els percentatges dedicats a cada activitat i quins conceptes s'imputen a aquestes despeses.
- Especificar aspectes que tinguin a veure amb els drets de l'obra i els tipus de llicències que s'usaran.

La remuneració econòmica de l'artista pel treball realitzat o per la prestació de serveis que suposa la seva participació en una activitat artística constitueix la base del seu reconeixement professional i no pot confondre's amb el compliment d'altres drets econòmics ni –si escau– amb el finançament dels costos de producció de l'obra.

3.4. Actualitzar el canals de comunicació

Impulsar estratègies efectives de comunicació i difusió. Obrir el camí de la FPEA a l'espai virtual per a treballar en xarxa amb altres organitzacions i, actualitzar la manera de comunicar els continguts els nous llenguatges, els nous canals: web, xarxes socials, plataformes de difusió cultural...

3.5. Producció i difusió artística

Potenciar les vies de producció, d'exhibició i difusió de l'art contemporani de les Illes Balears; impulsar espais oberts per a la recerca, la investigació i la producció artística; facilitar un context d'experimentació i de lliure transferència del coneixement, i implementar l'equipament per a facilitar l'accés dels agents culturals que hi participin amb recursos materials i tècnics necessaris.

Incloure les produccions artístiques en xarxes i plataformes; relacionar els projectes amb altres sectors, com educació, treball social, empresa o turisme; enfortir el vincles dels creadors amb el seu entorn més proper, com ara les associacions veïnals i els casals de barri; fomentar la cocreació i les coproduccions amb altres centres de la ciutat; fer noves aliances amb col·lectius d'experimentació i altres organitzacions; establir relacions de cooperació i col·laboració entre altres espais o institucions.

3.6. Programació

- La programació s'ha de regir pel criteri de la qualitat artística pel que fa als discursos i pràctiques contemporànies. Ha d'incidir en la relació entre el pensament i la producció artística més contemporània, i la revisió i contextualització de certes temàtiques, moviments o artistes en un marc històric, polític i social, afavorint el diàleg del local amb el global.
- Ha de complir realment la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.
- En relació amb el principi de concurrència (convocatòries obertes) en la selecció de les propostes expositives i de projectes culturals, tant els artistes com els comissaris han de poder concórrer a exposar o desenvolupar projectes. En tot cas, es recomana la convivència entre l'ús normalitzat de les convocatòries obertes i el programa de direcció.
- En tot cas, el centre de creació ha de tenir una activitat orientada a la recerca, investigació, experimentació, desenvolupament, laboratori, producció i formació.

3.7. Participació

Implicar la ciutadania, oferir formes de participació que permetin la col·laboració de persones amb diferents perfils (artístic, científic, tècnic), nivell d'especialització (experts i principiants) i graus d'implicació; desenvolupar projectes col·lectius i participatius, o impulsar una formació com a eina cultural de transformació social que, a més, ha d'actuar de medidora amb la ciutat i treballar per a la inclusió dels diversos públics.

La FPEA ha d'actuar de medidora amb la ciutat i treballar per a la inclusió dels diversos públics als centres adscrits.

3.8. Àrea de Transferències de Coneixements

Enllaçant amb el punt 3.7, els projectes didàctics –propis o col·laboratius– són una eina fonamental per a contribuir a la formació i al discurs de la ciutadania. Eines i ponts que facilitin l'accés a la cultura als diferents públics i capacitats de treballar per a generar nous públics. Això vol dir personal preparat i estratègies educatives previstes des del principi en els diferents projectes que es duguin a terme als diferents espais de la FPEA.

Seguint les línies de política educativa marcades per Hooper-Greenhill (1994), el departament educatiu ha de tenir una estructura departamental sòlida, amb professionals preparats, i ha d'estar dotats amb recursos suficients.

Cal un concepte dinàmic per als centres, basat en el teixit social que el sustenta, compromès amb la informació i l'educació sobre els llenguatges i discursos contemporanis, que estigui en contínua comunicació amb altres tipus d'institucions culturals,

El seu objectiu és crear dinàmiques i, sobretot, programes educatius susceptibles de generar interès en la ciutadania vers la creació artística i cultural, i fomentar projectes d'investigació relacionats amb les finalitats de la Fundació.